

DISPUTATIO
DE
MODIS INVESTI-
GANDÆ DEFINI-
TIONIS,

Quam
PRÆSIDÈ
MICHAELE PICCARTO,
LOG. ET METAPHYSICES

Professore Norico,
Publicè defendendam suscipiet
NICOLAUS ZUBERUS,

ALTORPHI,
Ad Diem 7. Aprilis.

ANNO

c l o l o c x i x .

NORIMBERGÆ

Typis Abrahami Wagenmanni.

16.

a. LXXXIX. 46

diss. A
46

DISTINCTIONE

MODIS INVESTI

GANDAE DEFINI

TIONE

PRAXIDE

MICHAEL RICHARD

LOGICAE METAPHYSICAE

PROFESSORIS

PUBLICAE ACADEMIAE

WILHELMUS

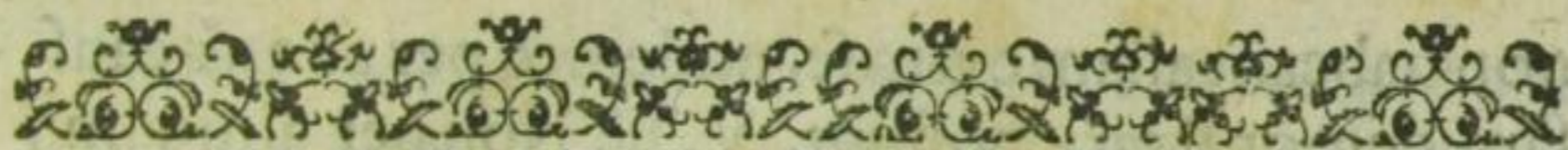
WILHELMUS

WILHELMUS

WILHELMUS

WILHELMUS

Typis Johannis W. Gumboldt

DISPUTATIO

De MODIS INVESTIGANDÆ DEFINITIONIS.

Thesis I.

Axioma est Aristotelis non uno loco ab ipso allatum; Quidquid sciamus, scire nos vel per Definitionem vel per Demonstrationem. Unde sicut Demonstrationis magna habenda ratio ei, qui in scientijs cum fructu versari cupit, ita Definitionis quoq; quippe quæ non minus in rei cognitionem nos deducit, ut taceam, quod quandoq; ex ipsâ Demonstratione quoq; tamquam fructus resultat.

II.

Ejus investigandæ modos sive ad eam perveniendi rationes hac Disputatione considerabimus; ac primū quidem de eâ dicemus, quā in Thesi primâ attigimus.

III.

Demonstrationem docet Aristoteles esse Accidentium, eorumq; non communium, sed propriorum, quorum certa aliqua & immediata causâ est in ipsâ essentiâ subjecti, utpote à quâ Accidentia illa fluunt necessariò, sic ut datâ tali essentiâ necessariò tales dentur affectiones, & datis talibus affectionibus necessariò ponatur talis essentia.

IV.

Non verò Substantiarum, quippe quæ sui causam

A 2 non

non habeant aliam extra se, unde nec per aliquam causam demonstrari possunt. V. G. Non per aliquam causam Homo est homo sed per & propter seipsum.

V.

Hujus Demonstrationis fructus, inquit Aristoteles, est Definitio plena & perfecta Accidentium, thesi solum terminorum ab eadem differens, hoc est *πρώσει* seu casu; Demonstratio enim fit in obliquis casibus, Definitio concipitur in recto.

VI.

Exemplo res fiet illustrior: Quæritur cur tonitruum fiat in nubibus? Cur Homo sit Docilis? Respondetur ad prius Problema, Quia exstinguitur ignis. Ad posterius, quia Homo est ratione præditus; Hinc oriuntur Demonstrationes hæ: Prior

Omnis exstinctio ignis excitat sonum,

In Nubibus exstinguitur ignis

In Nubibus igitur excitatur sonus, qui proprio

quidem nomine appellatur tonitru ad differentiam aliorum sonorum.

VII.

Ex hac Demonstratione fluit perfecta Definitio Tonitrus: quæ & essentiam, ut loquimur in Scholis Logicis, & causam, & *εἶναι* complectitur, estq; hæc: Tonitru est sonus in nubibus per & propter exstinctum ignem.

VIII.

Posterior Demonstratio est talis:

Omne Rationale est Docile, hoc est, aptum ad percipiendum facile tradita.

Omnis Homo est Rationalis,

E. omnis Homo est Docilis.

Hinc

Hinc Definitio Docilitatis hæc: Docilitas est aptitudo in Homine ad facile percipiendum tradita per & propter rationem.

IX.

Hic igitur est unus modus investigandi Definitionem, proprius Accidentium, quo Definitio educitur ex Demonstratione, estq; hic perfectissimus & firmissimus, de quo multa Philosophus 2. Post. atq; hujus ratione propriè dictum est, τὸ ἡ ἐστὶ εἶναι πρέρας τῆς γνώσεως.

X.

Alter modus vestigandæ Definitionis substantijs maximè servit: Estq; hic: In definiendis speciebus respiciendum esse ad singularia videndumq; quid illa habeant commune, quod tamen in quid est de ipsis prædicetur: Illud enim commune definitionem speciei suppeditabit: In Definitione Generum eadem, πρᾶξις notanda respiciendumq; ad species Generi subjectas. Quæ verò sint prædicata Essentialia Loci Dialectici libri IV. Topici docebunt.

XI.

Ad hunc modum facit ex sententiâ Aristotelis aliquid Divisio, tamquam ministra: quam tamen Plato voluit esse Dominam & vim habere demonstrandi Definitionem: quod Philoponus quidem à Platone remove conatur, sed frustrà, ut ego quidem arbitror.

XII.

In Sophistâ enim, ubi varias exposuit artium divisiones ac varia genera, ita colligit tandem secundam Sophisticæ artis definitionem: Age nunc jam colligamus dicentes, apperere secundo: Sophisticam esse &c.

XIII.

Et paulò deinde inferius colligenstertiam Sophi-
stæ Definitionem sic habet: Hosp: Illud igitur genus
artis acquirendi perpetuo tu appellabis Sophisticum?
Theater. Necessè est: τῷ γὰρ λόγῳ δεῖ συνακολουθεῖν: nam
rationi assentiri oportet.

XIV.

Quibus locis cum primum dicit: Age nunc jam
colligamus, & deinde: Necessè est, nam rationi assen-
tiri oportet: quid aliud significare videtur, nisi neces-
sariâ ratione & illatione ex divisionibus colligi defini-
tionem.

XV.

Neq; hoc latuit Galenum; is enim 4. de diff. pul-
suum cap. 7. expressè dicit; Plato in Sophistâ & Civili
docet nos atq; exercet, quemadmodum ex viâ & ra-
tione dividendi faciamus Definitiones. Hoc ferre non
potuit Philosophus noster, itaq; 2. Post. refellit opini-
onem istam, negatq; Divisionem habere τὸ βιαστικὸν τῆς
ἀποδείξεως.

XVI.

Fundamenta ejus ibi loci sunt: quia Divisio videat-
ur petere id quod in principio: quia non sufficiat om-
nibus Quæstionib⁹, quia peccet in leges Syllogismi,
& quæ alia eo loco affert: Interim non negat μικρὸν ἔ-
μμερον εἶναι Methodi definiendi.

XVII.

Vestigat enim Divisio Differentias, & veluti insti-
tor exponit merces, unde definiens eligit idoneas suo
Instituto, quod ipsum docuit quoq; 7. Metaph. t. 36.
II. Ordinem tradit in partibus Definitionis, proponit
enim primo loco latiores differentias, deinde minus
latas, quæ ordinis ratio in definitionibus quoq; obser-
vari

vari

vari debet. Deniq; Divisionis beneficio accidit, ut
nihil in Definitione eorum, quæ in quid prædicantur,
omittatur. XVIII.

Atq; ad hos usus adhibuit ipse Aristoteles Divisio-
nem; In definitione Naturæ, 2. Phys. Motus, 3. Phys.
Animæ, 2. de Animâ cap. 1. Seminis, in lib. 1. de Gen.
Animal. c. 18. & alibi pluries.

XIX.

Est porrò & alius modus investigandi Definitio-
nes familiaris Galeno; quem sic proponere lubet: Ex
Aristotelis quoq; sententiâ lib. 6. in primis Topico de-
claratâ constat in omni definitione colligendâ pro-
cedendû esse à Notioribus: Illud verò Notius duplex
est, alterum sensui alterum intellectui. Ex utroq; con-
flatur Definitio. XX.

Exemplo rem illustremus: Videamus quomodo
Galenus exstruat morbi Definitionem. Primum su-
mit hoc *ἐναργῆς*, hoc est sensui notum: Actiones à sanis
edi integras: V. G. manum apprehendere, pulmo-
nem respirare, oculum videre, aurem audire; Unde
sensui hoc quoq; notum est, ab ægris seu morbo affe-
ctis edi actiones non integras.

XXI.

Hoc *ἐναργῆς* sequitur *Φαινόμενον*, hoc est intellectui
notum: Cum enim ab hoc homine aliâs edantur acti-
ones integræ, nunc non edantur, esse aliquid colligit
ratio præter illius hominis naturam, quod actiones e-
jus naturales & solitas inhibeat.

XXII.

Ex priori igitur & sensui noto nascitur mihi hoc:
Sanitas est Actionum naturalium aut voluntariarum
integritas; Ergo; Morbus est Actionum impedimen-

tum vel læsio. Ex posteriori & intellectui noto nascitur illud: Sanitas est constitutio secundum Naturam; Ergo: Morbus est constitutio contra Naturam.

XXIII.

Ex his duobus Notis prodit mihi Definitio Morbi: Morbus est constitutio seu dispositio præter Naturam lædens actiones. Sed quia actiones etiam lædunt causæ morbificæ: addendum discriminis causâ: primò. Hæc est Methodus Galeni, qua & Definitionem pulsus indagavit, & Definitionem optimæ constitutionis in lib. prop. Definitionem lassitudinis, in 3. de tuend. valet. Virtutis, 7. de Decret. Hipp. & Platon.

XXIV.

Aristoteles quoq; sic i. Metaph. Definitionem Sapientiaë inquisivit, Definitionem quoq; loci, 4. Phys. & Augmenti, in lib. de ortu & interit.

XXV.

Observandum & hoc esse quasdam rationes Philosophis λεληθώς definiendi, sic ut definiant, cum tamen minimè definivisse parùm oculatis videantur; Id quod non ignoravit quoq; Galenus. Lib. enim 4. de Diff. pulsum cap. 2. admonet, non semper esse expectandas istas expressas definitiones, sed satis esse, si rerum natura copiosè tractetur diligenterq; evolvetur.

XXVI.

Sic Composita non facilè definivit Aristoteles, sed formas solum, quoniam composita ipsa, quod sunt hoc aliquid, quodq; certam speciem habent, formæ potissimum referunt acceptum; Unde perceptâ formæ vi continuò ipsorum quoq; essentia intelligitur: παντι γὰρ τῷ εὐλόγῳ καὶ τῷ εἶδῳ ὁ λόγος, inquit Alex. ult. quæst. lib. 1.

XXVII.

XXVII.

Hinc non animalis sed animæ videtur ab Aristotele
 afferri definitionem, non mixti corporis sed mixtio-
 nis, non colorati, sapidi, odorati, putris; sed coloris,
 saporis, odoris, putredinis. Sic Naturæ definitionem,
 accuratè Philosophus tractavit; eam enim constitutâ, qui
 nescire se dicat, quid sit corpus Naturale, eum parùm
 iudicio valere censuerim. Sic Generatio & res genita
 idem significant.

XXVIII.

Aliquando tamen contra facit & concretum confi-
 derat ejusq; notas proponit, indeq; Abstracti essenti-
 am & naturam deprehendi posse ait. Sic 3. Ethic. notas
 Viri fortis proponit, deinde subjungit, Ex his constare
 potest, quid sit Fortitudo.

XXIX.

Docet idem Philosophus uno contrario definito,
 alterum despici, quia ex unius contrarij Definitione,
 alterius contrarij definitio facile possit colligi.

XXX.

Soepè etiam Philosophi separatim docent Genus
 & per illud similitudinem essentialem, & rursus sepa-
 ratim differentias & per illas dissimilitudinem essen-
 tialem; numquam tamen connectunt, quos si tu ne-
 glectæ definitionis arcessere velis, hospes in Philoso-
 phia videri possis.

XXXI.

Philosophi quoq; nostri monitum est; Si universa-
 le aliquod multas sub se contineat species multisq; dif-
 ferentijs distinctas, præstare enumerare istas differen-
 tias & species, quam universum definire. Siquidem
 dum enumerantur, nominantur ac quasi conferun-
 tur inter se, emicant similitudines dissimilitudinesq;
 earum, ex quibus deinde specierum definitiones col-
 ligi possunt, atq; adeo ex illis natura quoq; Universi.

A 5

XXXII.

Vid. 4.
 Phys. c. 1.
 t. 8.

XXXII.

Verba sunt i. Polit. ubi de Virtutibus primarum societatum: *οἱ γὰρ καθόλου λέγοντες ἐξαπατῶσιν ἑαυτοὺς; πολὺ δὲ ἄμενον λέγουσιν οἱ ἐξαριθμῶντες, ὡς περὶ Γοργίας, τῶν ὅπως ὀριζομένων.* In *Menone* qui universè definiunt, decipiunt seipfos, multò autem melius dicunt, qui ipsas species enumerant, ut Gorgias, quam qui Universale definire præsumunt. XXXIII.

Idem & 2. de Animâ monet t. 30. Ut, inquit in figuris una cõmunis ratio fieri potest, quæ cunctis quidem figuris accommodabitur, nullius autem erit propria; Sic & in animabus dictis fieri potest. Ridiculum igitur *ζητεῖν τὸν κοινὸν λόγον καὶ ἐπὶ τούτων καὶ ἐφ' ἑτέρων,* & quæ plura ibi sequuntur.

XXXIV.

Atq; hæc fortasse causa est, quare Galenus nullam adtulerit expressam Febris definitionem, propter multitudinem videlicet differentiarum. Quod si in Synonymis, quæ multas sub se habent species, enumeratio specierum præstat definitioni universali, quantò magis in illis ratio dicta obtinet, in quibus unitas generica nulla est. Atq; hæc hæctenus.

Π Α Ρ Ε Ρ Γ Α.

I.

Ratio an debeat prævalere experientiæ quaeritur? Aristoteles i. Metaph. videtur Empyricū Theoretico præferre: Galenus Theoreticū illi, cū quo & Rhasis sentire videtur; nobis placet distinctio Averrois. II. Tria sunt præcipuè Methodi vitia: In Divisionibus *λεπτεργία & καυτοεργία.* In Definitionibus *φιλοεργία.* In Regulis *κοινότης & κενότης.* Primum notavit Plato, alterum Galenus, tertium Duarenus Jctus. III.

III. Quod Aristoteles 2. Phys. c. 8. t. 86. dicit, ἡ τέχνη ἐβλτεύεται, Ars non consultat, non est in universum de omni arte accipiendum, aut certè aliquibus circumstantijs est restringendum.

IV. Mirum est, quod Aristoteles 8. Phys. c. 5. t. 43. dicit: ἀπτόμενα τε ἢ τι ἄμφω ἀλλήλων, ἢ ἑατέρως ἑατέρον; h. e. quæ quidem aut sese mutuo tangunt, a ut alterū tangit alterum. Quid enim? Estne contactus aliquis non mutuus.

V. Idem Philosophus 1. de Cælo c. 6. t. 44. θεωρούμενος δὲ τὸ μέσος, καὶ τὸν ἄνω τόπον ἀνάγκη ὠρίσθαι. Medio finito superiorem quoq; locum finitum esse oportet. An id universale, ut, medio finito existente, finita quoq; sint extrema? Non videtur: Tempus statuit Aristoteles infinitum, id solum de extremis capiendum, præterito & futuro; mediū autem τὸ νῦν sive præsens est finitum.

F I N I S.

In honorem Doctissimi Domini Respondentis.

Proficat in castris multum stratiota peritus:
Plusquam qui arma miser bajulat innumera.
Proficat in castris Musarum plurimum & ille,
Curtam qui methodum novit Aristotelis
Paucula Philosophi sunt dogmata δεξιῶν nostri:
Quæ ZUBERE brevi tradita fascerefers.
Hæc cui commendata forent studiose, magistrum
Tractanda Sophies dixero næ egregium.
Non quem delectant documenta Scholastica Maffreth,
Seu Scote, seu Bricoth, seu tua Buridame.
Thassus inexhaustus scirpūm Sorbona tuorum:
Ingenium sapiunt; non animum erudiunt.

Gnavus

*Gnavus Aristotelis qui sese abscondidit hortis:
Huic Ars, huic perpes gloria adesse solet.
Debiti amoris ergò f.*

Philippus Carolus.

In honorem literatissimi atq; ornatissimi Dn.
NICOLAI ZUBERI, publicè disserturi.

Non in plumoso virtus jacet alma cubili:
Illam nec Bacchus nec Venus uda creat.
Ast parit hanc castæ conjuncta modestia vitæ,
Strenuus est durâ sedulitate labor.

Quam quia cum primis ZUBERE secutus es annis
Intrepidus meritò laudis honore clues.
In cæpto cursu quapropter pergito: namq;
Phæbus sic ausis annuet ipse tuis.

Hieronymus Siderius Francus LL. Stud.

Ornatissimo atq; Doctissimo Viro Juveni, Dn. NICO-
LAO ZUBERO consalino suo suavissimo, de Modis in-
vestigandæ Definitionis disputanti.

Maxima laus hominis Musarum castra sequentis:
Eximij nomen ducere Philosophi.

Maxima laus simul est hominis Logices studiosi:
Eximij nomen consequier Logici.

Respicis huc igitur ZUBERE suavis amice:
Dum cunctis sedulus hancce subis.

Perge ita: proposito minimè frustraberis: imò
Ex voto surget, laus tibi, grande decus.

Boni Ominis & amoris
ergò scripsit

Georgius Plancus Am-
bergâ Palatinus.

F I N I S.

Coll. diss. A. 89, misc. 46